

Határozatok Tára

A BÍRÓSÁG ÍTÉLETE (nagytanács)

2022. január 18.*

„Előzetes döntéshozatal – Szolgáltatásnyújtás szabadsága – EUMSZ 49. cikk – 2006/123/EK irányelv – 15. cikk – Építészek és mérnökök munkadíja – Legalacsonyabb kötelező díjtételek – Közvetlen hatály – A nemzeti bíróság előtti eljárás időtartama alatt meghozott, kötelezettségszegést megállapító ítélet”

A C-261/20. sz. ügyben,

az EUMSZ 267. cikk alapján benyújtott előzetes döntéshozatal iránti kérelem tárgyában, amelyet a Bundesgerichtshof (szövetségi legfelsőbb bíróság, Németország) a Bírósághoz 2020. június 15-én érkezett, 2020. május 14-i határozatával terjesztett elő a

Thelen Technopark Berlin GmbH

és

MN

között folyamatban lévő eljárásban,

A BÍRÓSÁG (nagytanács),

tagjai: K. Lenaerts elnök, L. Bay Larsen elnökhelyettes, A. Arabadjiev, A. Prechal, K. Jürimäe, C. Lycourgos, E. Regan, S. Rodin (előadó), I. Ziemele és J. Passer tanácselnökök, M. Ilešič, F. Biltgen, P. G. Xuereb, N. Piçarra és L. S. Rossi bírák,

főtanácsnok: M. Szpunar,

hivatalvezető: M. Krausenböck tanácsos,

tekintettel az írásbeli szakaszra és a 2021. május 3-i tárgyalásra,

figyelembe véve a következők által előterjesztett észrevételeket:

- a Thelen Technopark Berlin GmbH képviseletében M. Schultz Rechtsanwalt,
- MN képviseletében V. Vorwerk és H. Piorreck, később: V. Vorwerk, Rechtsanwältin,

* Az eljárás nyelve: német.

- a holland kormány képviselőjében M. K. Bulterman, M. L. Noort, M. H. S. Gijzen és J. Langer, meghatalmazotti minőségben,
- az Európai Bizottság képviselőjében L. Armati, L. Malferrari, W. Mölls és M. Kellerbauer, meghatalmazotti minőségben,

a főtanácsnok indítványának a 2021. július 15-i tárgyaláson történt meghallgatását követően,

meghozta a következő

Ítéletet

- 1 Az előzetes döntéshozatal iránti kérelem az EUMSZ 49. cikk, valamint a belső piaci szolgáltatásokról szóló, 2006. december 12-i 2006/123/EK európai parlamenti és tanácsi irányelv (HL 2006. L 376., 36. o.; helyesbítés: HL 2014. L 287., 33. o.) 15. cikke (1) bekezdésének, (2) bekezdése g) pontjának és (3) bekezdésének értelmezésére vonatkozik.
- 2 E kérelmet a Thelen Technopark Berlin GmbH (a továbbiakban: Thelen) és MN között az MN részére járó munkadíj megfizetése tárgyában folyamatban lévő jogvita keretében terjesztették elő.

Jogi háttér

Az uniós jog

- 3 A 2006/123 irányelv (6) preambulumbekkezdése a következőket mondja ki:

„[A szolgáltatók letelepedési szabadságát, valamint a szolgáltatások tagállamok közötti szabad mozgását gátló akadályokat] nem lehet kizárólag [az EUMSZ 49. és EUMSZ 56. cikk] közvetlen alkalmazására támaszkodva megszüntetni, mivel egyrészt az akadályoknak a Szerződés megsértése miatt az érintett tagállamokkal szemben indított eljárások keretében, eseti alapon történő vizsgálata – különösen a bővítést követően – rendkívül bonyolult lenne a nemzeti és [uniós] intézmények számára, másrészt pedig számos akadály megszüntetése a nemzeti jogrendszerek előzetes összehangolását igényli, beleértve az igazgatási együttműködés kialakítását is. Amint azt az Európai Parlament és [az Európai Unió Tanácsa] is felismerte, a szolgáltatások valódi belső piacának elérését [uniós] jogalkotási eszköz teszi lehetővé.”
- 4 Ezen irányelv 2. cikkének (1) bekezdése a következőképpen rendelkezik:

„Ez az irányelv [az Unió] valamely tagállamában letelepedett szolgáltatók által nyújtott szolgáltatásokra alkalmazandó.”
- 5 Az említett irányelv 15. cikke a következőképpen rendelkezik:

„(1) A tagállamok megvizsgálják, hogy jogrendszerük a (2) bekezdésben felsorolt követelmények bármelyikét előírja-e, és biztosítják, hogy bármely ilyen követelmény összeegyeztethető legyen a (3) bekezdésben meghatározott feltételekkel. A tagállamok az említett feltételekkel való összeegyeztethetőség érdekében kiigazítják törvényi, rendeleti vagy közigazgatási rendelkezéseiket.

(2) A tagállamok megvizsgálják, hogy jogrendszerük a szolgáltatási tevékenység nyújtására való jogosultságot vagy a szolgáltatási tevékenység gyakorlását az alábbi megkülönböztetésmentes [helyesen: hátrányos megkülönböztetéstől mentes] követelmények bármelyikének való megfeleléshez köti-e:

[...]

g) rögzített legalacsonyabb és/vagy legmagasabb díjtételek, amelyeknek a szolgáltatónak meg kell felelnie;

[...]

(3) A tagállamok ellenőrzik, hogy a (2) bekezdésben említett követelmények megfelelnek-e az alábbi feltételeknek:

a) hátrányos megkülönböztetés tilalma: a követelmények sem közvetlenül, sem közvetve nem lehetnek megkülönböztetőek [helyesen: hátrányosan megkülönböztetőek] az állampolgárság, vagy társaságok esetén a létesítő okirat szerinti székhely helye alapján;

b) szükségesség: a követelményeket a közérdeken alapuló kényszerítő indoknak kell alátámasztania;

c) arányosság: a követelményeknek alkalmasaknak kell lenniük a célok teljesítésének biztosítására, nem haladhatják meg az adott cél teljesítéséhez szükséges mértéket, és nem válthatók ki más, ugyanazt az eredményt biztosító, kevésbé korlátozó intézkedéssel.

[...]”

A német jog

6 Az építészek és mérnökök munkadíját a 2013. július 10-i Verordnung über die Honorare für Architekten- und Ingenieurleistungen (Honorarordnung für Architekten und Ingenieure – HOAI) (az építészek és mérnökök munkadíjáról szóló kormányrendelet – HOAI) (BGBl. 2013 I, 2276. o.; a továbbiakban: HOAI) szabályozza.

7 A HOAI 1. §-ának szövege a következő:

„Ez a kormányrendelet szabályozza a Németországban letelepedett építészek és mérnökök (vállalkozók) alapszolgáltatásaiért járó díjak meghatározását, feltéve hogy a kormányrendelet hatálya az adott alapszolgáltatásra kiterjed, és azokat Németországban belül nyújtják.”

8 E jogszabály 7. §-ának (1), (3) és (5) bekezdése előírja:

„(1) A díjak alapját a szerződő felek által a megbízáskor elfogadott írásbeli megállapodás képezi, és azoknak az e kormányrendeletben meghatározott legalacsonyabb és legmagasabb összeg közé kell esniük.

[...]

(3) Az e kormányrendeletben rögzített legalacsonyabb összegek kivételesen, írásbeli megállapodás alapján csökkenthetők.

[...]

(5) A megbízaskor elfogadott eltérő írásbeli megállapodás hiányában megdönthetetlenül vélelmezni kell, hogy a felek az (1) bekezdéssel összhangban a legalacsonyabb díjtételeket fogadták el.

[...]”

Az alapeljárás és az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdések

- 9 2016. június 2-án a Thelen, egy ingatlantársaság és MN mérnök mérnöki szolgáltatások nyújtására vonatkozó szerződést kötött, amelynek keretében az utóbbi kötelezettséget vállalt arra, hogy egy Berlinben (Németország) tervezett építkezés megvalósítása érdekében a HOAI által megnevezett bizonyos szolgáltatásokat teljesít 55 025 euró összegű átalánymunkadíj megfizetése ellenében.
- 10 Miután MN 2017. június 2-i levelével felmondta e szerződést, a teljesített szolgáltatásokat a HOAI 7. §-ában említett legalacsonyabb összegek alapján számlázta ki a munkadíjakról szóló, 2017. júliusában kiállított végső számlában. Ennek kapcsán – a Thelen által már teljesített kifizetések összegét figyelembe véve – a Landgericht Essenhez (esseni regionális bíróság, Németország) fordult annak érdekében, hogy a fennmaradó 102 934,59 euró kamatokkal és eljárási költségekkel növelt összegének megfizetését követelje.
- 11 A fenti bíróság 2017. december 28-i ítéletében a Thelen-t 100 108,34 euró kamatokkal növelt összegének megfizetésére kötelezte.
- 12 A Thelen fellebbezést nyújtott be ezen ítélettel szemben az Oberlandesgericht Hammhoz (hammi regionális felsőbb bíróság, Németország), amely 2019. július 23-i ítéletével részben megváltoztatta a fent említett ítéletet, és a Thelent 96 768,03 euró kamatokkal növelt összegének megfizetésére kötelezte.
- 13 A Thelen ezen ítélettel szemben felülvizsgálati kérelmet nyújtott be a Bundesgerichtshofhoz (szövetségi legfelsőbb bíróság, Németország), amely a jelen ügyben a kérdést előterjesztő bíróság, és MN kérelmének teljes egészében történő elutasítását kérte.
- 14 A kérdést előterjesztő bíróság emlékeztet arra, hogy a Bíróság a 2019. július 4-i Bizottság kontra Németország ítéletben (C-377/17, EU:C:2019:562) megállapította és a 2020. február 6-i hapeg dresden végzésben (C-137/18, nem tették közzé, EU:C:2020:84) megerősítette, hogy a HOAI összeegyeztethetetlen a 2006/123 irányelv 15. cikkének (1) bekezdésével, 15. cikke (2) bekezdésének g) pontjával és 15. cikkének (3) bekezdésével, anélkül azonban, hogy határozott volna a HOAI-nak az EUMSZ 49. cikkel való összeegyeztethetőségéről.
- 15 Márpedig e bíróság szerint a felülvizsgálati kérelem elbírálása attól a kérdéstől függ, hogy a 2006/123 irányelv 15. cikkének (1) bekezdése, 15. cikke (2) bekezdésének g) pontja és 15. cikkének (3) bekezdése közvetlen hatállyal rendelkezik-e a kizárólag magánszemélyek közötti jogvita keretében, és ennek folytán e jogvita eldöntése érdekében mellőzni kell-e a HOAI 7. §-ának alkalmazását.

- 16 A kérdést előterjesztő bíróság hangsúlyozza egyrészt, hogy az EUSZ 4. cikk (3) bekezdéséből és az EUMSZ 288. cikk harmadik bekezdéséből az következik, hogy a tagállamok kötelesek elérni az irányelvben meghatározott eredményt, másrészt pedig az, hogy e kötelezettség a tagállamok minden hatóságára vonatkozik, így az igazságszolgáltatás szerveire is, mivel a fenti kötelezettség többek között magában foglalja, hogy ez utóbbi szervek kötelesek belső jogukat a lehető legteljesebb mértékben az uniós joggal összhangban értelmezni. E bíróság ugyanakkor kifejti, hogy az összhangban álló értelmezés elve nem szolgálhat a nemzeti jog *contra legem* értelmezésének alapjául.
- 17 E tekintetben a kérdést előterjesztő bíróság megjegyzi, hogy a jelen ügyben nem lehet a HOAI-t a 2006/123 irányelvvel összhangban értelmezni. A HOAI 7. §-a nem értelmezhető úgy, hogy az nem alkalmazandó olyan munkadíj-megállapodásra, amely a HOAI által előírt legalacsonyabb összegeknél alacsonyabb munkadíjakat ír elő. A HOAI-ból kitűnik, hogy az ilyen megállapodás semmis, néhány olyan rendkívüli eset kivételével, amelyek nem felelnek meg az alapügyben szóban forgó helyzetnek. A kérdést előterjesztő bíróság tehát úgy véli, hogy a HOAI azon értelmezése, amely szerint az e jogszabályban előírt legalacsonyabb összegektől el lehet térni, a nemzeti jog *contra legem* értelmezésének minősül.
- 18 E bíróság pontosítja, hogy a HOAI legutóbbi változatának alkotói tudatában voltak annak, hogy az ott rögzített díjtáblázatok összeegyeztethetetlenek lehetnek a 2006/123 irányelvvel, de tévesen úgy vélték, hogy ezt képesek orvosolni azáltal, hogy a HOAI 1. §-ában e jogszabály hatályát a tisztán belső helyzetekre korlátozzák.
- 19 A kérdést előterjesztő bíróság ezért úgy véli, hogy a felülvizsgálati kérelem elbírálása lényegében attól a kérdéstől függ, hogy a 2006/123 irányelv 15. cikkének (1) bekezdése, 15. cikke (2) bekezdésének g) pontja és 15. cikkének (3) bekezdése közvetlen hatállyal bír-e a kizárólag magánszemélyek közötti jogvitában, mivel amennyiben a Bíróság e kérdésre igenlő választ ad, a HOAI 7. §-ának alkalmazását mellőzni kell, és a felülvizsgálati kérelemnek helyt kell adni. Márpedig a kérdést előterjesztő bíróság megjegyzi, hogy a fenti kérdés a 2020. február 6-i hapeg dresden végzésben (C-137/18, nem tették közzé, EU:C:2020:84) kifejezetten nyitva maradt, ezért szükséges az előzetes döntéshozatal iránti kérelem előterjesztése.
- 20 A kérdést előterjesztő bíróság rámutat, hogy bár a Bíróság már megállapította, hogy a 2006/123 irányelv 15. cikke közvetlen hatállyal bír, és tisztán belső helyzetekben is alkalmazandó, továbbra is kétséges, hogy a 2006/123 irányelv 15. cikke közvetlen hatállyal rendelkezik-e egy kizárólag magánszemélyek közötti jogvitában. E tekintetben a fenti bíróság a Bíróság ítélkezési gyakorlatára hivatkozik, amely szerint valamely irányelv rendelkezéseire magánszemélyek között még akkor sem lehet hivatkozni, ha a tagállamok – mint a jelen esetben a Németországi Szövetségi Köztársaság – elmulasztották ezen irányelv átültetését, vagy azt helytelenül ültették át. Márpedig az alapeljárásban a két peres fél magánszemély.
- 21 A kérdést előterjesztő bíróság megítélése szerint a Bíróság ítélkezési gyakorlatából kitűnik, hogy egy irányelv nem keletkeztethet kötelezettségeket magánszemélyek számára, így arra főszabály szerint nem lehet kizárólag magánszemélyek között fennálló jogvita keretében az ezen irányelvvel ellentétes tagállami szabályozás alkalmazásának mellőzése érdekében hivatkozni. A kérdést előterjesztő bíróság szerint nem lehet különbséget tenni a szerint, hogy valamely irányelv közvetlen kötelezettségeket róhat magánszemélyekre, vagy azokat közvetlenül megfoszthatja a nemzeti jog által számukra biztosított alanyi jogoktól, mint ahogyan a jelen esetben egy mérnököt vagy építészt megfosztanak a nemzeti jog által előírt minimális összegektől. Ezenkívül a kérdést

előterjesztő bíróság úgy véli, hogy az alapügy nem tartozik azon kivételes esetek közé, amelyekben a Bíróság az irányelvek közvetlen hatályát a kizárólag magánszemélyek közötti jogvitákban elismerte.

- 22 Egyébiránt, a kérdést előterjesztő bíróság szerint még ha a HOAI kizárólag tisztán belső helyzetekre vonatkozik is, az a kérdés, hogy e jogszabály sérti-e az EUMSZ 49. cikket, amelyről a Bíróság nem határozott, relevánsnak bizonyulhat az alapjogvita megoldása szempontjából. E tekintetben az említett bíróság emlékeztet arra, hogy az uniós jog elsőbbségének elve alapján a Szerződések rendelkezéseinek és az intézmények közvetlenül alkalmazandó jogi aktusainak az a joghatása, hogy az azokkal ellentétes valamennyi nemzeti rendelkezés – még a kizárólag magánszemélyek közötti jogvita keretében is – automatikusan alkalmazhatatlanná válik.
- 23 E körülmények között a Bundesgerichtshof (szövetségi legfelsőbb bíróság) úgy határozott, hogy az eljárást felfüggeszti, és előzetes döntéshozatal céljából a következő kérdéseket terjeszti a Bíróság elé:

- „1) Megállapítható-e az uniós jog, különösen az EUSZ 4. cikk (3) bekezdése, az EUMSZ 288. cikk harmadik bekezdése és az EUMSZ 260. cikk (1) bekezdése alapján, hogy a [2006/123] irányelv 15. cikkének (1) bekezdése, 15. cikke (2) bekezdésének g) pontja és 15. cikkének (3) bekezdése magánszemélyek között folyamatban lévő bírósági eljárás keretében közvetlen hatállyal bírnak abban az értelemben, hogy már nem alkalmazható a [HOAI] 7. §-ában foglalt, ezen irányelvvel ellentétes nemzeti szabályozás, amely szerint az építészek és mérnökök tervezési és felügyeleti szolgáltatásaira vonatkozó, e [§-ban említett díjszabásban] megállapított legalacsonyabb díjtételeket – meghatározott kivételekkel – alkalmazni kell, és az építészekkel vagy mérnökökkel kötött szerződésekben foglalt, legalacsonyabb díjtételeket el nem érő munkadíjakban való megállapodás érvénytelen?
- 2) Az 1) kérdésre adott nemleges válasz esetén:
- a) Az építészek és mérnökök tervezési és felügyeleti szolgáltatásaira kötelezően alkalmazandó legalacsonyabb díjtételeknek a Németországi Szövetségi Köztársaság által a HOAI 7. §-ában történő szabályozása sérti-e az EUMSZ 49. cikk szerinti letelepedési szabadságot vagy az uniós jog egyéb általános elveit?
- b) A 2. a) kérdésre adott igenlő válasz esetén: Megállapítható-e egy ilyen jogsértés alapján, hogy a magánszemélyek között folyamatban lévő bírósági eljárás keretében a kötelező legalacsonyabb díjtételekre vonatkozó nemzeti szabályozás (a jelen esetben: a HOAI 7. §-a) már nem alkalmazható?”

Az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdésekről

Az első kérdésről

- 24 Első kérdésével az előterjesztő bíróság lényegében arra vár választ, hogy az uniós jogot úgy kell-e értelmezni, hogy a kizárólag magánszemélyek közötti jogvitában eljáró nemzeti bíróság köteles mellőzni az olyan nemzeti szabályozás alkalmazását, amely a 2006/123 irányelv 15. cikkének (1) bekezdését, 15. cikke (2) bekezdésének g) pontját és 15. cikkének (3) bekezdését megsértve megállapítja az építészek és mérnökök által nyújtott szolgáltatásokért fizetendő munkadíjak legalacsonyabb összegét, és az e szabályozástól eltérő megállapodásokat érvénytelenné teszi.

- 25 Az első kérdés megválaszolása érdekében először is emlékeztetni kell arra, hogy az uniós jog elsőbbségének elve az uniós jognak a tagállamok jogával szembeni elsődlegességét mondja ki, és arra kötelezi a tagállamok valamennyi szervét, hogy biztosítsák az uniós jogi normák teljes érvényesülését, mivel a tagállamok joga nem befolyásolhatja e különböző normáknak az említett államok területére nézve elismert hatását (2019. június 24-i Popławski ítélet, C-573/17, EU:C:2019:530, 53. és 54. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).
- 26 Ezen elv az uniós jog valamennyi rendelkezése érvényesülésének biztosítása érdekében megköveteli a nemzeti bíróságoktól különösen azt, hogy a belső jogot a lehető legteljesebb mértékben az uniós jognak megfelelően értelmezzék, és lehetőséget biztosítsanak az egyének számára, hogy kártérítést kapjanak abban az esetben, ha az uniós jog valamely tagállamnak betudható megsértése következtében jogsérelem éri őket (2019. június 24-i Popławski ítélet, C-573/17, EU:C:2019:530, 57. pont).
- 27 Konkrétabban, a Bíróság több alkalommal kimondta, hogy kizárólag magánszemélyek közötti jogvita esetén a valamely irányelv által meghatározott kötelezettségek nemzeti jogba való átültetése érdekében hozott rendelkezések alkalmazása során egy tagállami bíróság a nemzeti jogrend valamennyi szabályát köteles figyelembe venni, és azt a lehetőségekhez képest, az irányelv szövegét és célját figyelembe véve köteles úgy értelmezni, hogy az irányelv céljával összhangban lévő eredményre jusson (2014. január 15-i Association de médiation sociale ítélet, C-176/12, EU:C:2014:2, 38. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat; 2015. június 4-i Faber ítélet, C-497/13, EU:2015:357, 33. pont).
- 28 A nemzeti jog összhangban álló értelmezése elvének ugyanakkor vannak bizonyos korlátai. Ily módon az általános jogelvek korlátozzák a nemzeti bíróság azon kötelezettségét, hogy a belső jog releváns szabályainak értelmezésekor és alkalmazásakor figyelembe kell vennie az irányelv tartalmát, továbbá e kötelezettség nem szolgálhat a nemzeti jog *contra legem* értelmezésének alapjául (lásd ebben az értelemben: 2014. január 15-i Association de médiation sociale ítélet, C-176/12, EU:C:2014:2, 39. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat; 2018. december 13-i Hein ítélet, C-385/17, EU:C:2018:1018, 51. pont).
- 29 A jelen ügyben, amint az a jelen ítélet 17. pontjában megállapításra került, a kérdést előterjesztő bíróság úgy véli, hogy *contra legem* lenne az alapügyben szóban forgó, a HOAI 7. §-ából következő nemzeti szabályozásnak a 2006/123 irányelv 15. cikkének (1) bekezdésében, 15. cikke (2) bekezdésének g) pontjában és 15. cikkének (3) bekezdésében foglalt követelményekkel összhangban álló értelmezése.
- 30 Márpedig másodszor meg kell állapítani, hogy amennyiben a nemzeti jogszabályoknak az uniós jog követelményeivel összhangban álló értelmezése nem lehetséges, az uniós jog elsőbbségének elve értelmében az uniós jogi rendelkezéseket hatáskörének keretei között alkalmazni hivatott nemzeti bíróság köteles biztosítani e normák teljes érvényesülését, szükség esetén – saját hatáskörénél fogva – mellőzve a nemzeti jogszabályok uniós joggal ellentétes, akár utólagosan elfogadott rendelkezéseinek alkalmazását, anélkül hogy előzetesen kérelmeznie kellene azok jogalkotói vagy bármilyen egyéb alkotmányos úton történő megsemmisítését, vagy azt be kellene várnia (lásd ebben az értelemben: 2019. június 24-i Popławski ítélet, C-573/17, EU:C:2019:530, 58. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).
- 31 Mindemellett figyelembe kell venni az uniós jog egyéb alapvető jellegzetességeit is, különösen pedig az irányelvek természetét és joghatásait (lásd ebben az értelemben: 2019. június 24-i Popławski ítélet, C-573/17, EU:C:2019:530, 59. pont).

- 32 Az irányelvek tehát önmagukban nem keletkeztethetnek magánszemélyekre vonatkozó kötelezettségeket, így azokra nem lehet a nemzeti bíróság előtt magánszemélyekkel szemben hivatkozni. Az EUMSZ 288. cikk harmadik bekezdése értelmében ugyanis az irányelv kötelező jellege, amelyen annak hivatkozhatósága alapul, csak „minden címzett tagállamra” vonatkozik, és hogy az Unió azonnali hatállyal – általános és absztrakt jelleggel – nem rendelhet el magánszemélyeket terhelő kötelezettségeket, csupán ott, ahol erre rendeletalkotási hatáskörrel rendelkezik. Ennélfogva valamely irányelv rendelkezése még akkor sem teheti lehetővé a nemzeti bíróság számára azt, hogy a belső jognak az irányelvvel ellentétes rendelkezésének alkalmazását mellőzze, ha az máskülönben egyértelmű, pontos és feltétel nélküli, amennyiben ez valamely magánszemély terhére további kötelezettséget keletkeztetne (2019. június 24-i Popławski ítélet, C-573/17, EU:C:2019:530, 65–67. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).
- 33 Ebből következik, hogy a nemzeti bíróság kizárólag az uniós jog alapján nem köteles mellőzni a nemzeti jogának az uniós jog valamely rendelkezésével ellentétes rendelkezésének alkalmazását, ha az utóbbi rendelkezés nem bír közvetlen hatállyal (2019. június 24-i Popławski ítélet, C-573/17, EU:C:2019:530, 68. pont), az e bíróság és minden hatáskörrel rendelkező nemzeti közigazgatási hatóság számára nyitva álló azon lehetőség sérelme nélkül, hogy a belső jognak az ilyen hatállyal nem rendelkező uniós jogi rendelkezéssel ellentétes bármely rendelkezésének alkalmazását a belső jog alapján mellőzze.
- 34 A jelen esetben a Bíróság már kétségtelenül megállapította, hogy a 2006/123 irányelv 15. cikkének (1) bekezdése közvetlen hatállyal bírhat, mivel e bekezdés második mondatában az említett cikk kellően pontos és feltétlen kötelezettséget állapít meg a tagállamok számára arra vonatkozóan, hogy a (3) bekezdésében említett feltételekkel való összeegyeztethetőség érdekében igazítsák ki jogszabályi, rendeleti és közigazgatási rendelkezéseiket (lásd ebben az értelemben: 2018. január 30-i X és Visser ítélet, C-360/15 és C-31/16, EU:C:2018:44, 130. pont).
- 35 Ugyanakkor a jelen ügyben e rendelkezésre magánfelek közötti jogvitában, az azzal ellentétes nemzeti szabályozás mellőzése érdekében hivatkoztak.
- 36 Márpedig, ha a 2006/123 irányelv 15. cikkének (1) bekezdését, 15. cikke (2) bekezdésének g) pontját és 15. cikkének (3) bekezdését az alapeljárásban alkalmaznák, MN-t e rendelkezés alapján megfosztanák a HOAI 7. §-án alapuló azon jogától, hogy az ott említett összegeket követelje, következésképpen köteles lenne elfogadni az alapügyben szóban forgó szerződésben meghatározott összeget. A jelen ítélet 32. és 33. pontjában felidézett ítélkezési gyakorlat mindazonáltal kizárja, hogy e rendelkezésnek kizárólag az uniós jog alapján ilyen hatályt tulajdonítsanak.
- 37 A kérdést előterjesztő bíróság tehát nem köteles kizárólag e jog alapján mellőzni a HOAI 7. §-ának alkalmazását, még akkor sem, ha az utóbbi ellentétes a 2006/123 irányelv 15. cikkének (1) bekezdésével, 15. cikke (2) bekezdésének g) pontjával és 15. cikkének (3) bekezdésével.
- 38 E megfontolásokat nem kérdőjelezheti meg a 2019. július 4-i Bizottság kontra Németország ítélet (C-377/17, EU:C:2019:562), amelyben a Bíróság kimondta, hogy az építészek és mérnökök által nyújtott tervezési szolgáltatásokra alkalmazandó, a HOAI 7. §-ában előírt kötelező díjtételek fenntartásával a Németországi Szövetségi Köztársaság nem teljesítette a 2006/123 irányelv 15. cikkének (1) bekezdéséből, 15. cikke (2) bekezdésének g) pontjából és 15. cikkének (3) bekezdéséből eredő kötelezettségeit.

- 39 Kétségtelen, hogy az EUMSZ 260. cikk (1) bekezdése értelmében, ha a Bíróság megállapítja, hogy egy tagállam nem teljesítette a Szerződésekből eredő valamely kötelezettségét, az adott államnak meg kell tennie a Bíróság ítéletében foglaltak teljesítéséhez szükséges intézkedéseket. Ezenkívül az állandó ítélkezési gyakorlatból következik, hogy a hatáskörrel rendelkező nemzeti bíróságoknak és közigazgatási hatóságoknak meg kell tenniük minden intézkedést az uniós jog teljes érvényesülésének elősegítése érdekében, és így adott esetben mellőzniük kell az uniós joggal ellentétes nemzeti rendelkezések alkalmazását (lásd ebben az értelemben: 1972. július 13-i Bizottság kontra Olaszország ítélet, 48/71, EU:C:1972:65, 7. pont; 2010. december 16-i Seydaland Vereinigte Agrarbetriebe ítélet, C-239/09, EU:C:2010:778, 52. és 53. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).
- 40 Ugyanakkor a Bíróság korábban már kimondta, hogy az EUMSZ 258–EUMSZ 260. cikk alapján hozott ítéletek célja mindenekelőtt a tagállami kötelezettségek megszegése esetén fennálló tagállami feladatok meghatározása, nem pedig az, hogy magánszemélyeket jogokkal ruházzanak fel, mivel e jogok nem az említett ítéletekből, hanem magukból az uniós jog rendelkezéseiből erednek (lásd ebben az értelemben: 1982. december 14-i Waterkeyn és társai ítélet, 314/81–316/81 és 83/82, EU:C:1982:430, 16. pont). Ebből következik, hogy az illetékes nemzeti bíróságok és közigazgatási hatóságok nem kötelesek kizárólag ilyen ítéletek alapján az irányelv valamely rendelkezésével ellentétes nemzeti szabályozás alkalmazását magánszemélyek közötti jogvitában mellőzni.
- 41 A fentiekre tekintettel, harmadszor rá kell mutatni, hogy az a fél, akit a nemzeti jog uniós joggal való összeegyeztethetlensége következtében sérelem ért, hivatkozhat az 1991. november 19-i Francovich és társai ítéletből (C-6/90 és C-9/90, EU:C:1991:428) eredő ítélkezési gyakorlatra annak érdekében, hogy adott esetben kártérítést kapjon (lásd ebben az értelemben: 2014. január 15-i Association de médiation sociale ítélet, C-176/12, EU:C:2014:2, 50. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).
- 42 E tekintetben emlékeztetni kell arra, hogy az állandó ítélkezési gyakorlat szerint azon elv, mely szerint az állam felelős az uniós jog neki betudható megsértésével a magánszemélyeknek okozott károkért, szerves része az Unió alapját képező Szerződések rendszerének (2018. október 4-i Kantarev ítélet, C-571/16, EU:C:2018:807, 92. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).
- 43 Így az egyes tagállamok feladata annak biztosítása, hogy az uniós jog megsértésével a magánszemélyeknek okozott károkért azok kártérítésben részesüljenek, függetlenül attól, hogy a tagállam mely szerve e jogsértés előidézője, és az érintett tagállam joga alapján főszabály szerint melyik szervet terheli e kártérítés (2018. október 4-i Kantarev ítélet, C-571/16, EU:C:2018:807, 93. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).
- 44 Ezenfelül az uniós jog valamely államnak betudható megsértésével a magánszemélyeknek okozott károkért való állami felelősség megállapításának feltételeit illetően a Bíróság több alkalommal is megállapította, hogy a sérelmet szenvedett magánszemélyek három feltétel együttes fennállásakor rendelkeznek kártérítéshez való joggal, nevezetesen, ha a megsértett uniós jogi szabály a magánszemélyek számára jogokat keletkeztet, e szabály megsértése kellően súlyos, és fennáll a közvetlen okozati összefüggés e jogsértés és az e magánszemélyek által elszenvedett kár között (2018. október 4-i Kantarev ítélet, C-571/16, EU:C:2018:807, 94. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).

- 45 Szintén az állandó ítélkezési gyakorlatból következik, hogy főszabály szerint a nemzeti bíróságoknak kell alkalmazniuk az uniós jog megsértésével a magánszemélyeknek okozott károkért fennálló tagállami felelősség megállapításának feltételeit, a Bíróság által az e feltételek alkalmazása tekintetében adott iránymutatásoknak megfelelően (2018. október 4-i Kantarev ítélet, C-571/16, EU:C:2018:807, 95. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).
- 46 A jelen ügyben emlékeztetni kell arra, hogy a Bíróság korábban már úgy határozott, hogy az építészek és mérnökök által nyújtott tervezési szolgáltatásokra alkalmazandó, a HOAI 7. §-ában előírt kötelező díjtételek fenntartásával a Németországi Szövetségi Köztársaság nem teljesítette a 2006/123 irányelv 15. cikkének (1) bekezdéséből, 15. cikke (2) bekezdésének g) pontjából és 15. cikkének (3) bekezdéséből eredő kötelezettségeit (lásd ebben az értelemben: 2019. július 4-i Bizottság kontra Németország ítélet, C-377/17, EU:C:2019:562), és e rendelkezéssel ellentétes az ilyen nemzeti szabályozás annyiban, amennyiben az utóbbi szerint tilos az építészekkel vagy mérnökökkel kötött szerződésekben a fenti díjtételekben meghatározott legalacsonyabb összegeket el nem érő díjakat megállapítani (lásd ebben az értelemben: 2020. február 6-i hapeg dresden végzés, C-137/18, nem tették közzé, 21. pont).
- 47 Márpedig a Bíróság állandó ítélkezési gyakorlatából az következik, hogy az uniós jog megsértése akkor nyilvánvalóan súlyos, ha az a felrótt kötelezettségszegést megállapító ítélet vagy az előzetes döntéshozatal keretében hozott olyan ítélet kihirdetése vagy a Bíróság e területre vonatkozó olyan következetes ítélkezési gyakorlata ellenére sem szűnt meg, amelyből a szóban forgó magatartás jogsértő jellege következik (1996. március 5-i Brasserie du pêcheur és Factortame ítélet, C-46/93 és C-48/93, EU:C:1996:79, 57. pont; 2017. május 30-i Safa Nicu Sepahan kontra Tanács ítélet, C-45/15 P, EU:C:2017:402, 31. pont).
- 48 A fenti megfontolások összességére tekintettel az első kérdésre azt a választ kell adni, hogy az uniós jogot úgy kell értelmezni, hogy a kizárólag magánszemélyek közötti jogvitában eljáró nemzeti bíróság nem köteles kizárólag e jog alapján mellőzni az olyan nemzeti szabályozás alkalmazását, amely a 2006/123 irányelv 15. cikkének (1) bekezdését, 15. cikke (2) bekezdésének g) pontját és 15. cikkének (3) bekezdését megsértve megállapítja az építészek és mérnökök által nyújtott szolgáltatásokért fizetendő munkadíjak legalacsonyabb összegét, és az e szabályozástól eltérő megállapodásokat érvénytelenné teszi, ez azonban nem érinti egyrészt az e bíróság számára nyitva álló azon lehetőséget, hogy az említett szabályozás ilyen jogvitában történő alkalmazását a belső jog alapján mellőzze, másrészt a nemzeti jog uniós joggal való összeegyeztethetlensége következtében sérelmet szenvedett fél azon jogát, hogy az ebből eredő kárának megtérítését kérje.

A második kérdésről

- 49 Második kérdésével az előterjesztő bíróság lényegében arra vár választ, hogy az EUMSZ 49. cikket úgy kell-e értelmezni, hogy azzal ellentétes az olyan nemzeti szabályozás, amely megállapítja az építészek és mérnökök által nyújtott szolgáltatásokért fizetendő munkadíjak legalacsonyabb összegét, és az e szabályozástól eltérő megállapodásokat érvénytelenné teszi.
- 50 E tekintetben emlékeztetni kell arra, hogy az EUM-Szerződésnek a letelepedés szabadságára, a szolgáltatásnyújtás szabadságára és a tőke szabad mozgására vonatkozó rendelkezései főszabály szerint nem alkalmazandók azokra a helyzetekre, amelyeknek minden eleme egyetlen tagállamra korlátozódik (2016. november 15-i Ullens de Schooten ítélet, C-268/15, EU:C:2016:874, 47. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).

- 51 Márpedig, amint az az előzetes döntéshozatalra utaló határozatból kitűnik, az alapügyet jellemző elemek mindegyike a Németországi Szövetségi Köztársaság területére korlátozódik. A Bíróság rendelkezésére álló iratokban ugyanis semmi nem utal arra, hogy az alapeljárás valamelyik fele a Németországi Szövetségi Köztársaság területén kívül telepedett le, vagy hogy az alapügyben szóban forgó szolgáltatásokat e területen kívül nyújtották.
- 52 E tekintetben meg kell állapítani, hogy a Bíróság, amelyhez a nemzeti bíróság olyan helyzetben fordult, amelynek valamennyi eleme egyetlen tagállamra korlátozódik, az utóbbi bíróság erre vonatkozó tájékoztatása nélkül nem tekintheti úgy, hogy az EUM-Szerződés alapvető szabadságokra vonatkozó rendelkezéseire vonatkozó, előzetes döntéshozatal keretében kért értelmezés szükséges az említett bíróság előtt folyamatban lévő jogvita megoldásához. Az előzetes döntéshozatalra utaló határozatból ugyanis ki kell tűnniük azon konkrét elemeknek, amelyek alapján kapcsolat állapítható meg egy minden elemében az érintett tagállam területére korlátozódó jogvita tárgya vagy körülményei, illetve az EUMSZ 49., EUMSZ 56. és EUMSZ 63. cikk között (lásd ebben az értelemben: 2016. november 15-i Ullens de Schooten ítélet, C-268/15, EU:C:2016:874, 54. pont).
- 53 Következésképpen az alapeljárásban szereplőhöz hasonló helyzetben a Bíróság eljárási szabályzata 94. cikke előírásának megfelelően a kérdést előterjesztő bíróságnak kell megjelölnie a Bíróság számára, hogy kizárólagosan belső jellege ellenére az előtte folyamatban lévő jogvita mennyiben mutat kapcsolatot az uniós jog alapvető szabadságokra vonatkozó rendelkezéseivel, amely kapcsolat e jogvita elbírálásához szükségessé teszi az előzetes döntéshozatal keretében kért értelmezést (lásd ebben az értelemben: 2016. november 15-i Ullens de Schooten ítélet, C-268/15, EU:C:2016:874, 55. pont).
- 54 Márpedig, mivel az előzetes döntéshozatalra utaló határozatban erre vonatkozóan semmilyen utalás nem szerepel, a jelen kérdés nem tekinthető elfogadhatónak (lásd ebben az értelemben: 2018. szeptember 20-i Fremoluc ítélet, C-343/17, EU:C:2018:754, 33. pont; 2018. november 14-i Memoria és Dall'Antonia ítélet, C-342/17, EU:C:2018:906, 21. pont; 2019. október 24-i Belgische Staat ítélet, C-469/18 és C-470/18, EU:C:2019:895, 26. pont).
- 55 A fenti megfontolások összességére tekintettel meg kell állapítani, hogy a második kérdés elfogadhatatlan.

A költségekről

- 56 Mivel ez az eljárás az alapeljárásban részt vevő felek számára a kérdést előterjesztő bíróság előtt folyamatban lévő eljárás egy szakaszát képezi, ez a bíróság dönt a költségekről. Az észrevételeknek a Bíróság elé terjesztésével kapcsolatban felmerült költségek, az említett felek költségeinek kivételével, nem téríthetők meg.

A fenti indokok alapján a Bíróság (nagytanács) a következőképpen határozott:

Az uniós jogot úgy kell értelmezni, hogy a kizárólag magánszemélyek közötti jogvitában eljáró nemzeti bíróság nem köteles kizárólag e jog alapján mellőzni az olyan nemzeti szabályozás alkalmazását, amely a belső piaci szolgáltatásokról szóló, 2006. december 12-i 2006/123/EK európai parlamenti és tanácsi irányelv 15. cikkének (1) bekezdését, 15. cikke (2) bekezdésének g) pontját és 15. cikkének (3) bekezdését megsértve megállapítja az építészek és mérnökök által nyújtott szolgáltatásokért fizetendő munkadíjak legalacsonyabb

összegét, és az e szabályozástól eltérő megállapodásokat érvénytelenné teszi, ez azonban nem érinti egyrészt az e bíróság számára nyitva álló azon lehetőséget, hogy az említett szabályozás ilyen jogvitában történő alkalmazását a belső jog alapján mellőzze, másrészt a nemzeti jog uniós joggal való összeegyeztethetlensége következtében sérelmet szenvedett fél azon jogát, hogy az ebből eredő kárának megtérítését kérje.

Aláírások